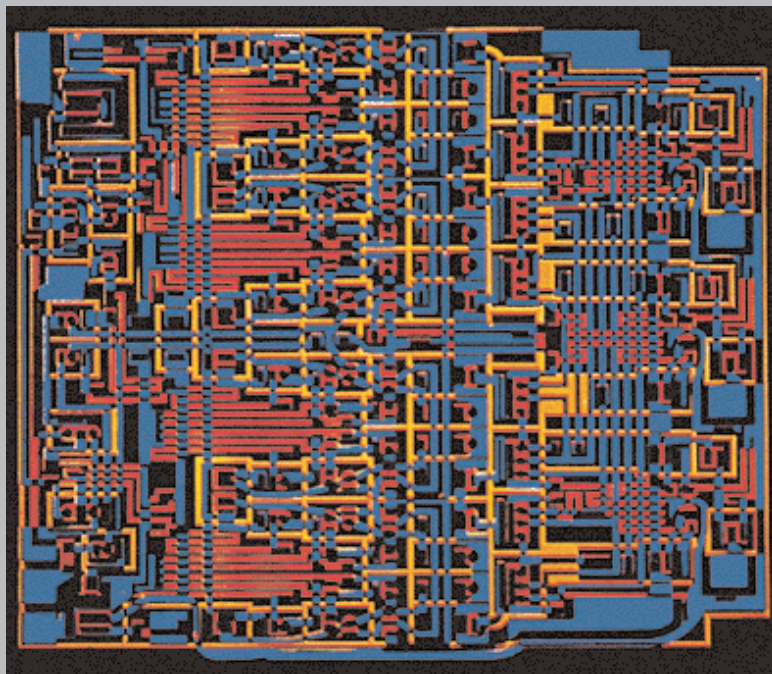

UN MONITORATGE PURAMENT VERBAL

COL·LECCIÓ DE RECULLS LEXICogrÀFICS BERENGUER SARRIERA

Generalitat de Catalunya
**Departament de Sanitat
i Seguretat Social**

COL·LECCIÓ DE RECULLS LEXICOGRÀFICS
BERENGUER SARRIERA

11

UN MONITORATGE
PURAMENT VERBAL

Barcelona, 1997

Generalitat de Catalunya
**Departament de Sanitat
i Seguretat Social**

BIBLIOTECA DE CATALUNYA. DADES CIP:

Casassas, Oriol

Un monitoratge purament verbal

Inclou: vocabulari català-castellà, català-anglès

ISBN 84-393-4303-5

I. Ramis i Coris, Joaquim II. Catalunya.

Departament de Sanitat i Seguretat Social

III. Títol IV. Col·lecció 1. Monitoratge --

Terminologia 2. Català mèdic

616.072(038)

804.99-3

© Generalitat de Catalunya

Departament de Sanitat i Seguretat Social

1a. edició: Barcelona, setembre 1997

Tiratge: 9.500 exemplars

ISBN: 84-393-4303-5

Dipòsit legal: B. 23.453-1997

Coordinació editorial:

Unitat de Normalització Lingüística i

Secció de Publicacions de la Secretaria General

Disseny: Núria Gené

Impressió: Gráficas Nur.saN, S.L.

Aquest recull lexicogràfic ha estat redactat per
Oriol Casassas
amb la col·laboració de **Joaquim Ramis i Coris**,
de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears

Col·lecció de reculls lexicogràfics Berenguer Sarriera

«E per ço que aquest Regiment, qui tan planerament és ordonat, pusca tenir o fer profit a aquels qui no entenen latí, és vengut a plaer a la molt alta senyora dona Na Blanca, per la gràcia de Déu reyna d'Aragó, que ha manat a mi, Berenguer Sarriera, surgian, que trelat aquest libre de latí en romanç; e yo, per satisfer a son manament, són-me entramès a tresladar aquest libre.» (Del pròleg de la versió catalana del Regiment de sanitat a Jaume II, d'Arnau de Vilanova.)

ÍNDIX

■ Presentació.....	9
■ Intenció.....	13
■ Els precursors històrics.....	15
Les definicions	21
L'utilatge	31
Encara més utilatge.....	41
Ara, utilatge terapèutic i utilatge complementari	47
Finalment, la unitat de cures intensives en marxa.....	51
■ Vocabulari castellà-català	55
Apèndix anglès-català.....	61
■ Agraïments	63

Els aparells han dilatat la nostra realitat. El telescopi i el microscopi ens obriren els mons dels estels i de les cèl·lules; les màquines eixamplaren les nostres possibilitats d'acció; antenes, altaveus i pantalles posaren de manifest un món de radiacions que ens envoltava i que de cop admetia la nostra intromissió i canviava els nostres límits i la nostra cultura. Però heus ací, ara, el nostre propi cos esdevingut cosmos, espai, territori, frontera, repte a l'observació i a la intervenció.

El 1896, els raigs X ens feien per primera vegada transparents, travessaven la carn com la llum el vidre i deixaven, en un contrallum fascinant de radiacions invisibles, la imatge de l'esquelet sobre una pantalla fosforescent. Havíem esdevingut, fins i tot, massa transparents; massa detalls nostres passaven desapercebuts. Vam esdevenir, llavors, l'objecte d'un joc de contrastos, d'un compromís d'obscuritats i transparències, per fer visibles cada cop més aspectes interns del nostre cos.

De mica en mica, el cos començava a ser assaltat per tota mena d'ones i perturbacions exploratòries. Els raigs X, agressius per llur poder ionitzant, eren succeïts i complementats per ultrasons. Qui oblidarà la primera imatge del fill en el ventre de la mare, obtinguda gràcies a l'ecografia? La ressonància magnètica nuclear, la tomografia axial, ens anaven permetent penetrar més i més, llesca a llesca, en l'estructura i la dinàmica dels òrgans del cos. Les fibres òptiques esdevenien rutes privilegiades de viatges d'observació per vasos, cavitats i replecs interns del cos. La sorprenent antimateria del positró ens permetia d'adquirir nous detalls sobre la dinàmica dels processos cerebrals. La frontera entre cos i observació s'anava dilatant, tot robant espai a la presènciaangoixant i sinistra del dolor.

Però aquest volum no es concentra en aquests eixamplaments de la visió i de l'oïda, sinó sobretot en el monitoratge d'altres senyals: pressions, temperatures, voltatges i concentracions. Gust, olfacte i tacte dilaten així llurs possibilitats, enllà de les nostres limitacions sensorials. Si vista i oïda permeten una relació més o menys distant, gust i tacte són sentits d'intimitat, situats entre la joia de la degustació i el rebuig de la nàusea. Quina frontera de l'exploració poètica, l'arribada del primer pas de la visió i l'oïda al contacte: la mà sobre la mà, el llavi sobre la galta, el llavi sobre el llavi!

Els aparells són freds, és cert, però concentren sobre nosaltres una exploració metòdica, pertinaç, continuada i perseverant. A la inversa d'aquell primer pas memorable des de la visió i la veu a la immediatesa del tacte, l'aparell transforma el contacte d'un sensor en la visió d'un senyal sobre una pantalla o en el so d'una alarma en un altaveu. Tornem a ser distants i asèptics. Retrocés del goig dels sentits, és cert, però progrés en la sensibilitat infinitesimal de les exploracions.

Tota nova realitat factual implica i exigeix una nova realitat verbal. Aquest és el cas de la frontera diversa i variant del cos. Si la poesia manlevà per a l'expressió dels matisos del tacte la fredor de l'aigua, la rugositat de l'es-corça, la duresa de la pedra, l'engrunament de la sorra, el lèxic del monitoratge es refereix a un món artificial d'aparells basats en realitats sovint invisibles, com ara electrons, potencials, camps elèctrics i magnètics, radiacions ionitzants, que ens posen en contacte amb la realitat del nostre cos, esdevinguda presència inquietant per efecte del dolor o de la incertesa.

El lèxic del monitoratge és, precisament, l'objectiu d'aquest nou llibre d'Oriol Casassas i Joaquim Ramis, àgil i amè com els altres d'aquesta col·lecció, i que constitueix alhora una invitació al rigor professional i a l'elegància expressiva. La universalitat del cos fa absolutament imprescindible l'esforç de donar veu pròpia a tota aquesta nova frontera de la rea-

litat. Però aquest esforç no pot quedar limitat als diccionaris -camp, per cert, al qual els autors d'aquest recull han tingut una aportació tan important-, sinó que ha d'esdevenir ús viu i dinàmic. Els llibres d'aquesta col·lecció, per la seva extensió adient, per la desimboltura i la simpatia del seu text, per la competència dels seus autors, per la lògica de la seva argumentació i per la cura i el rigor en el tractament dels mots, són especialment adients per a aquest propòsit. Estic segur que seran no només una eina sinó també un estimul a l'acció per als seus lectors.

David Jou i Mirabent

Membre de la Secció de Ciències i Tecnologia de l'Institut d'Estudis Catalans. Catedràtic de Física.

En aquells temps que als pobles hi tenien casa la gent del poble, i els de ciutat hi anaven només de visita, i les hores hi eren benignes i ningú no sabia què dintre volia dir urbanització o polígon industrial, en un indret d'Osona que no fa al cas, un avi amb el solc dels anys a la cara es mirava el món com si ja no fos cosa seva. De totes les inquietuds militants de la maduresa, en quedava només una, com un record de les antigues fal·leres: "Parleu bé, si us plau; no costa pas tant!" deia, i semblava que la vi-rrior d'antany es deixondia.

Tot i que la frase anava dirigida a uns aspectes molt concrets del llenguatge, fóra bo de generalitzar la intenció i dir al nostre avi -si encara hi fos- que per a parlar bé -o per a parlar, de mica en mica, cada dia millorcalen dos factors: un, personal, que, simplement, depèn de la voluntat, de la decidida disposició. L'altre factor és d'una major complexitat i exigeix una molt meticulosa atenció: depèn de la llengua mateixa i de les exigències de la semàntica. Si volem que les paraules expressin amb exactitud la idea, és indispensable de fer ús del mot precís, ben segurs del seu significat. No és correcte, per exemple, de referir-se a una alteració 'a nivell' hemàtic perquè el mot nivell (econòmic, cultural, tròfic, de vida, de preus, etc) ha de fer referència, inexcusablement, a conceptes que poden tenir diferents graus d'elevació; és a dir, només és adequat en allò que pot ésser més alt o més baix.

La qüestió és més complicada, però. Moltes vegades, un mateix mot pot ésser entès de manera diversa i, si hom vol evitar confusions, cal acudir a recursos d'explicitació. Si diem, per exemple, inadaptació escolar, qui pot estar segur que parlem de la inadap-

tació de l'infant a l'escola i no de la inadaptació de l'escola a les justes i equilibrades necessitats de la societat?

I això no és tot: hi ha mots, a més, que tenen no un significat que es presta a confusions sinó més d'un significat, a vegades molt pròxim l'un de l'altre. L'adjectiu 'verbal', per exemple, indica que és expressat de paraula i no per escrit o per altres mitjans; i així ho entenem en el cas d'una ordre verbal o d'un conveni verbal. Però també indica que un enunciat té més a veure amb les paraules que no amb les idees, els conceptes o els sentiments que expressa; i així, un penediment pot ésser purament verbal i més val no fiar-se'n gaire.

I si un recull anuncia un monitoratge purament verbal cal entendre que esperar-hi aclariments científics o tècnics o de maneig, és una esperança vana. La intenció del recull es dirigeix sobretot -o millor encara, solament va dirigit- a les paraules i les expressions que en una unitat de vigilància intensiva o en una sala de nadons -posem per cas- són d'ús diari, constant, obligat.

L'avi d'Osona ja faria estona que s'hauria desentès d'aquestes retòriques. Els reculls lexicogràfics 'Berenguer Sarriera', per contra, ho veuen d'una altra manera, es mouen en un altre camp que l'avi; els reculls arrenquen del convenciment que normalització lingüística vol dir -és clar- l'extensió de l'ús de la llengua pròpia, però -això sí- fent que la utilització vagi acompanyada de la voluntat de correcció. I els reculls intenten d'ajudar-hi.

Fóra absurd que quan un avió emprèn el vol les hostesses expliquessin al passatge la llei de la gravitació universal i les descobertes d'Isaac Newton, des d'allò de la poma fins al càlcul integral. No cal que ho facin i per això -amb molt bon sentit- se n'abstenen; als passatgers no els fan cap falta aquests coneixements. En canvi, el comandant de l'aeronau potser sí que n'ha de saber alguna cosa; hom dirà que no són matèries indispensables per a moure's expertament en aquell embolic de botons i de palanques de la cabina, però -això sí- la notícia del camí que han seguit la ciència i la tècnica fins a arribar a la complexitat del vehicle que comanda, farà, de segur, que el pilot valori en més alt grau el transport aeri. D'aquesta major valoració és natural que en derivi un més alt sentit de responsabilitat, amb la qual cosa -ves per on- resulta que tots hi sortim guanyant.

Unes consideracions semblants podrien ésser fetes al voltant de qualsevol dels artefactes que la ciència -al llarg dels segles- ha fet possibles: els **monitors**, per exemple, que fem funcionar mitjançant unes piles alcalines, de mercuri o de níquel-cadmi (la bateria) o **el corrent elèctric** de la xarxa general.

Amb **el corrent elèctric** -ho saben fins i tot les criatures- s'ha d'anar amb molt de compte: sigui quin sigui el seu voltatge, sempre pertany al gènere masculí.

Si ens proposéssim de fer **el compte** (cast. *la cuenta*) dels mots que en català i en castellà pertanyen a gèneres diferents, seria com si ens deixéssim anar per **un pendent** sense fi (cast. *una pendiente*) i acabarí-

em quedant amb **el deute** (cast. *la deuda*) de no haver tractat del tema anunciat; i la vergonya ens faria acotar **el front** (cast. *la frente*).

La veritat és que les perspectives canviaren radicalment -i els monitors i tantes i tantes coses van començar a ésser possibles- el bon dia que els investigadors disposaren d'una font contínua d'energia elèctrica: era l'any 1800. Alessandro Giuseppe Volta havia nascut a Como feia cinquanta-cinc anys i, en comptes de contemplar el pas del temps des de la felicitat riba del llac, ensenyà física a la seva ciutat i a Pavia, es relacionà per tot Europa amb els homes de ciència més importants de l'època i inventà la pila elèctrica. Tot ben senzill: un dispositiu en què l'energia química és convertida en energia elèctrica. Res: dos **elèctrodes** -l'**ànode** i el **càtode**- submergits en sengles **medis**, posats en contacte per **mitjà** d'un pont salí.

O sigui que molt aviat farà dos-cents anys de la invenció de la pila. No fa tant de temps -tot i que també ja ve de lluny- que fou establerta la condició de paraules **esdrúixoles** per a **elèctrode**, **ànode** i **càtode**, i des d'aleshores van proveïdes -és clar- d'un accent, en aquest cas un accent greu o obert -que d'ambdues maneres pot ésser anomenat.

També vénen de lluny -de tan lluny que sempre ha estat així- les diferències entre **medi**, **mig-mitja** i **mitjà**.

Un **medi** (ambient, intern, de contrast o de cultiu) és el conjunt d'elements, de substàncies, de condicions que envolten una cosa, una cèl·lula, un ésser. Els francesos en diuen *milieu* i no el confonen mai amb *le moyen*, que equival al nostre **mitjà**, allò que serveix per a arribar a un fi: el mitjà de transport, els mitjans de subsistència.

El **mig** (i el seu femení **mitja**) és un adjectiu que indica la meitat d'un tot.

Avui, hom emprava abundants **mitjans** per aconseguir que en el nostre **medi** ningú no dubti ni **mig** segon sobre el significat d'aquestes maltractades paraules.

I com que el progrés és una successió de passos i com que és del tot evident que no poden ésser referits tots -ni en el cas que aquest recull fos una història de la ciència-, destinarem un record a Blaise Pascal. El seu pare, Étienne Pascal, havia estat comissionat a Rouen a fi de posar ordre i justícia en els tributs de tot Normandia: s'havien d'examinar centenars i centenars de possessions i s'havien de revisar centenars de reclamacions. El jove Pascal -de divuit anys- l'ajudava, i fins a altes hores de la nit s'ocupava de fer inacabables sumes d'acres, vessanes i perxes, d'escuts, lliures, sous i diners, de cóps, cafissos i barcelles. "Apunto 8 i en porto 74" i -amb uns ulls que es cloïen- calia repassar-ho, si abans ho havia sumat de dalt a baix, ara ho feia de baix a dalt i, diuen, quatre vegades de cada cinc els resultats no coincidien. El Gran Rellotge de la Casa de la Ciutat li proporcionà la idea: obtindria l'alliberament de la feixuga tasca per mitjà d'unes rodes dentades, engranatges, rotacions invertides, proporcions i tantes dents com submúltiples de cada unitat i, és clar, una caixeta lleugera que protegís el conjunt. Era l'any 1641: havia nascut la primera calculadora.

S'ha arribat a dir que la creació de la màquina de calcular constitueix el pas més decisiu en el camí conduent a la supercivilització, en la ruta que portaria -al cap de tres segles- als poderosos ordinadors electrònics.

De totes maneres, quan es tracta de fer ús d'un sistema de numeració, sigui amb la màquina de calcular de Pascal o amb un poderós ordinador o, fins i tot, amb un simple

bolígraf, és igual, no acaba de desaparèixer un estès i pertinaç dubte: les xifres que hem escrit, componen un **número** o potser un **nombre**? L'arxiu de les històries ens dona la resposta: el **nombre** d'històries correspon al **nombre** de pacients atesos i, segurament, les històries **número X** i **número Y** contenen alguna particularitat remarkable. I del **nombre** d'11 reculls lexicogràfics publicats, el **número 4** i el **número 8** són dels més extensos.

Fóra injust, ben injust, de concloure que la humanitat, fins als segles XVII i XVIII, havia dormit en la indolència i la ignorància. Pobres de nosaltres -i on serien monitors i ordinadors?- si, per exemple, els últims anys del segle X el monjo benedictí Gerbert -vingut de l'Alvèrnia, d'Orlhac exactament- no hagués estudiat matemàtiques a les biblioteques de la catedral de Vic i del monestir de Ripoll. Havia preguntat al comte Borrell II -justament casat amb una alvernesa, la noble Lutgarda- si en algun centre d'Hispania, cristiana o musulmana, hi havia savis coneixedors de les ciències, i el consell fou que anés a Vic; aquí, el bisbe Ató l'ensinistrà en el difícil art de treure l'entrellat dels llibres arribats de l'Islam. Gerbert fou un bon escolar i, gràcies als seus estudis, perfeccionà el rellotge de pèndol amb la invenció de l'escapament d'àncora, facilità la determinació de la posició dels astres amb la confecció de l'astrolabi, però, sobretot, fou l'introduïdor del zero aràbic en el nostre món. Què hauríem fet sense el zero? Sembla, per exemple, que el sistema de numeració adequat en les computadores electròniques és el sistema binari, el que només fa servir les xifres 0 i 1. Sense el zero, adéu computadores! Sense el zero, no tindríem ni el trist consol d'ésser un zero a l'esquerra.

De passada, direm que, després de Vic i de Ripoll, el monjo Gerbert fou arquebisbe de Reims i de Ravenna i, finalment, papa -del 999 al 1003- amb el nom de Silvestre II.

Amb el zero ha estat possible l'edificació d'un dels més sòlids monuments de simplicitat i d'entesa entre els pobles que hagi vist la història: el sistema mètric decimal. On són la cana, la terça i l'unça o la dracma i l'escrúpol? Amb el **gram** i el **mil·ligram** o el **centímetre** i el **mil·límetre** som feliços i, amb aquestes unitats, tot faria goig de veure a no ser pels dubtes que susciten els respectius símbols: el de quilogram és **kg** i el de quilòmetre és **km** (la k sempre minúscula), els de gram, centigram i mil·ligram són, respectivament, **g**, **cg** i **mg** (sense cap erra) i els de metre, centímetre i mil·límetre són -és clar- **m**, **cm** i **mm**, així com el de mil·lilitre és **ml**. **Aquests símbols no van acompanyats de cap punt (.), ni tenen plural:** no s'ha d'escriure *gr*, ni *cg.*, ni tampoc *3 mgs*. Una glucèmia de vuitanta-cinc mil·ligrams per cent mil·lilitres de sang ha d'ésser representada per 85 mg / 100 ml sense cap afegitó.

Passar els ulls per la història de la ciència i de la tècnica no és de cap manera una pèrdua de temps: és la constatació que, en rigor, som deutors de molts i molts pretèrits investigadors (Newton, Pascal, Gerbert) i és, a més, el toc d'humilitat que converteix cada època -també l'actual- en simple anella d'una cadena. Encara que un savi i sofisticat utilitatge -el d'una unitat de cures intensives, per exemple- ens tempti de creure que hem arribat al cim.

Sense un acord en les definicions no es pot anar enlloc; no hi ha manera d'entendre's. Per exemple, imaginem una discussió sobre la llibertat, entre dues persones que tenen una concepció del terme essencialment diferent; perden el temps. O en un terreny més casolà, imaginem l'hel·lenista que, tancat al despatx, tradueix Plutarc, i la mestressa avisa la minyona nova a la casa: "No faci tant soroll, que el senyor està treballant", a la qual cosa la noia respon "¿A ésto le llama usted trabajar?" Sense un acord en les definicions no hi ha entesa possible.

I, què és la definició? Els mots o la fórmula amb què hom explica el veritable sentit d'un terme o d'una expressió. La lògica, però, hi distingeix el significat i l'estructura, la definició real i la definició formal. Per altra banda, la fotografia i la televisió parlen de definició quan la imatge és reproduïda fidelment, fins i tot en els petits detalls. No deu ésser cap disbarat, doncs, identificar l'estructura d'una definició, la forma i els seus petits detalls, amb el nostre objectiu: la lexicografia.

Fugaçment, ha aparegut la **lògica**; tant si és una part de la filosofia com si és la forma femenina de l'adjectiu **lògic**, és un mot que comença amb una **ela**. Potser pel fet que el català fa doble la **ela** inicial (lluna, llet, llei, llengua, llança, llavi, llop) de molts mots castellans que comencen només amb una, potser per això algunes persones se senten temptades de convertir **lògic** i **lògica** en els incorrectes *llògic* i *llògica*. Que no ho facin, que en els **legítims** drets de l'home no hi figura el de malmetre la llengua.

Tot just fem l'entrada al món dels **monitors** i, més encara, quan tenim la responsabilitat de la vigilància i supervisió de l'evolució d'un **fenomen** que permet seguir el curs i l'estat d'un malalt -o sigui, quan som responsables d'un **monitoratge**-, de seguida se'ns presenta la necessitat de conèixer unes precisions formals -morfològiques, ortogràfiques o etimològiques- dels mots que ens surten al pas, i que trobarem a cada pas.

Monitor és un mot d'origen llatí que significa 'que recorda' o 'que adverteix'. És important d'observar que el corresponent verb llatí (*moneo, mones, monere, monui, monitum*) no té en català un verb equivalent directe. I és important aquesta observació perquè explica l'elecció de la paraula **monitoratge** (amb el sufix **-atge**) -i no *monitorització*- quan hem hagut d'anomenar el conjunt d'accions realitzades amb els monitors. Fixem-nos que l'elecció del sufix **-ció** és pròpia de mots (evolució, evaporació, filtració, espiració, irradiació) que indiquen l'acció d'un verb català procedent del llatí per un camí directe (evolucionar, evaporar, filtrar, espirar, irradiar).

A l'igual de **monitoratge** i pel mateix motiu -per allò de no derivar d'un verb català directament procedent d'un de llatí-, són encertats mots indicatius d'una operació tècnica com ara cribratge, drenatge, embragatge o camuflatge. En canvi, existeixen certes reserves -tot i que han estat admesos- per a mots com rentatge, estiratge o tintatge; disposant de termes tan entenedors i antics com rentada, estirada o tintada, l'ús d'aquells mots sembla la conseqüència d'una vanitat de gremi.

I no ja fruit d'una vanitat sinó d'una discutible opció és l'ús de la innecessària paraula '*comptatge*': l'acció de

comptar -tant si són bunyols de l'Empordà com si són leucòcits- és, simplement, el **compte**; i és igual que sigui realitzat amb mitjans electrònics o que sigui fet amb els dits -com diuen que es feia el compte de la vella.

Un monitor pot indicar l'evolució d'un **fenomen** i pot indicar la de molts **fenòmens**. Aquest fet obeeix a misteris de la tècnica que no sabríem explicar però, en un altre camp, és degut senzillament a una molt precisa regla d'accentuació. Diu: els **mots plans** acabats en **-en** o **-in** (fenomen, patogen, antigen, misogin) **no duen accent** gràfic. Ara, els **respectius plurals** ja no acaben en **-en** o **-in**, per tant, **s'han d'accentuar** (fenòmens, patògens, antigens, misògins).

Diuen, amb molta raó, que un monitor és un aparell **electrònic** destinat a la vigilància automàtica dels malalts en les unitats de **cura** intensiva o dels pacients sota anestèsia o en d'altres situacions compromeses.

I diuen que l'**electrònica** és la part de la física que estudia els fenòmens i els dispositius basats en el moviment d'electrons en el **buit**, en els gasos o en els sòlids.

Sembla que tot hauria d'ésser més fàcil; i potser amb el concurs del temps ho acabarà essent. La **cura** -tant si és intensiva com si no- és, preferentment, l'**atenció**, l'**assistència** prestada a un malalt o el **tractament** (farmacològic, higiènic, dietètic) a què hom el sotmet o que hom efectua localment damunt una lesió. **Cura** i **curar** són, en francès, *soin* i *soigner*.

I, què més voldríem que les cures conduïssin sempre a la **guarició** (o **guariment**)? Moltes vegades no és així i el malalt, tot i la correcció de la cura, no **es guareix**; el

metge no el pot **guarir**, no pot fer cessar la malaltia, no pot restituir la salut al malalt. Allò que en francès anomenen *guérir* i *guérison*.

Sembla que, fins ara, no s'ha trobat una **cura** eficaç que **guareixi** del confús ús d'aquests termes.

Es un fet que es repeteix contínuament: els profans se n'admiren i els sembla un misteri, i per als experts l'explicació és senzilla; amb tot és igual. I així amb l'electrònica: es tracta només d'arrencar els electrons lliures dels cossos, formar-ne **feixos** i dirigir-los, en el **buit** o en un medi gasós de baixa **pressió**, cap als fins desitjats.

Res, facilíssim. Tan fàcil com recordar que **els mots acabats en x fan el plural afegint -os al singular**: tothom sap que els plurals de feix, d'eix o de calaix són, respectivament, feixos, eixos i calaixos. Però, atenció: **també acaben en x els mots complex, reflex, annex** (tant si són substantius com si són adjectius) i l'adjectiu **fix**, i -és clar- llurs plurals són -sense cap mena d'excusa- **complexos, reflexos, annexos i fixos**.

Diuen que la tècnica de practicar el **buit** en un receptacle no ofereix massa dificultats. En canvi, sí que presenta algun escull la tria de l'adjectiu que cal aplicar al receptacle un cop efectuada l'operació; si més no, en algunes persones. Sense cap vacil·lació, si el receptacle és un tub direm que és **vacu**, si és una ampolla direm que és **vàcua**. I, compte amb el femení, que la parella **ua** no forma diftong, la qual cosa fa que el mot sigui esdrúixol i calgui accentuar-lo. El descuit d'aquest accent s'observa no de manera **contínua**, però sí bastant sovint.

Com també sovint són deixats el mot **pressió** i els seus familiars **-depressió, repressió, compressió, expressió, impressió, supressió**, etc- només amb una essa. La fidelitat a llur procedència llatina fa que aquestes paraules hagin d'ésser escrites amb **dues magnífiques esses** i que, per aquesta raó, la pronúncia hagi d'ésser d'**essa sorda**. I per a qui no ho faci, no serveix d'excusa la d'aquell escolar que diu que una hora de **classe** d'un **assenyat assessor passa massa de pressa**.

Així, doncs, la qüestió és obtenir el **feix electrònic**: tot plegat, un **flux** d'electrons **emesos** per una font (un càtode, per exemple) que posseeixen la mateixa velocitat i direcció i amb les **trajectòries** molt pròximes i limitades en una regió determinada de l'espai.

Si el feix electrònic és d'una total correcció, veurem que el **flux acaba en x** i, és clar, fa el seu plural afegint **-os**. Només així els **fluxos** faran goig de veure. Un bon feix també exigeix el coneixement de la conjugació del verb **emetre**, amb aquelles tan generoses formes del participi passat **emès, emesa, emesos i emeses**.

I si les **trajectòries**, sense fer-ne ostentació, totes van amb aquell accent greu que tant les afavoreix, el feix mereixerà la màxima puntuació. És que els grups vocàlics **ia** i **ie**, a l'igual del nostre conegut **ua**, no formen diftong i, així, **trajectòria** i una inacabable llista de mots com ara **urgència, anèmia, hipotèrmia, arítmia, fisioteràpia** i **els respectius plurals** són mots esdrúixols i s'han d'accentuar.

Si els electrons de la nostra preocupació són emesos realment per un **cà-tode** en **incandescència**, el feix electrònic també pot ésser anomenat **raig catòdic**. De tota la vida, el raig catòdic sap molt bé què ha de fer i, si res no ho impedeix, s'afanyarà a dirigir-se a l'**ànode**.

Si aquest recull lexicogràfic ara volgués entrar en la intimitat de la propagació de les partícules probablement no faria un paper gaire airós. Val més que es limiti a una simple referència a la **teoria ondulatoria** que explica els fenòmens de la propagació energètica o material i que intenti d'atenuar la cinetosi ocasionada per la confusió entre **ona** i **onda**.

Una **ona**, en la propagació d'un moviment vibratori dins un-medi o cos elàstic, és el conjunt de les partícules vibrants que es troben cadascuna en una fase distinta de vibració compreses entre dues partícules que es troben en la mateixa fase. Podem parlar amb tota propietat d'**ones lluminoses, sonores, hertzianes, d'ona curta, pulsàtil, electromagnètica** i de les **ones del mar**.

L'**onda**, en canvi, és la porció còncava o convexa d'una línia o d'una superfície o d'un **traçat gràfic** que tenen alternatives d'elevació i de depressió. I, és clar, les **ondes R, S i T** de l'electrocardiograma són ondes; i ho són les **ondes de l'esfigmograma i del flebograma i les alfa, beta i theta** de l'electroencefalograma.

Parlar d'un traçat **gràfic** o d'una representació **gràfica** en una conversa informal no únicament és correcte des del punt de vista de la gramàtica, sinó que a més denota un esperit cultivat. Però, sobretot, si volem referir-nos al substantiu genèric, al dibuix representatiu d'un conjunt de dades (estadístiques, per exemple) o indicatiu de l'evolució

d'un fenomen (ponderal o tèrmic, per exemple) fem-ho sempre servint-nos del **gènere masculí -el gràfic-**. Altrament, el **gràfic** de la nostra consideració pública experimentalmentaria una notable inflexió negativa.

No farà cap nosa de recordar que la forma habitual de construir un gràfic damunt d'un pla és mitjançant un sistema de coordenades, la primera de les quals és l'**abscissa** -amb dues esses- i la segona, l'**ordenada**.

Semblantment, en tots els textos i parlaments amb pretensió de cultes és recomanable de fer **el plural de raig afegint, simplement, una essa al singular**, tant si són catòdics, com ultraviolats, com X. Com així mateix parlarem d'**assaigs**, tant si són de laboratori com si ens referim a la follia dels assaigs nuclears.

Dèiem que els electrons emesos pel càtode -res, un filament que es pot posar incandescent- es dirigeixen a l'ànode -una simple plaqueta **metàl·lica**. Aquests elèctrodes obeeixen els dictats del corrent elèctric bo i **col·locats** dins d'una ampolla de vidre **vàcua**. I com que la **intel·ligència** humana, a fi d'evitar confusions i **vacil·lacions**, ha donat nom a tots els seus artefactes i a tots els fenòmens que contempla -encara que es tracti d'una senzilla oscil·lació-, aquesta ampolla de vidre ha estat batejada amb el nom de **díode** o **làmpada de dos elèctrodes**.

Sigui quin sigui el nivell d'**intel·ligència** d'un catalano-parlant, la llengua que empra té una característica, **la fidelitat a l'etimologia**, una característica que comparteix amb d'altres llengües -l'anglès, l'italià, el francès i l'alemany, per exemple. Aquesta fidelitat ha **crystal·litzat** en molt diversos detalls, un dels quals és

la **ela geminada**: així, els mots **metàl·lic**, **metal·lífer**, **metal·lúrgia**, etc, duen aquestes agermanades eles pel fet de procedir del mot llatí *metallum*. Com l'italià *metallo*, el francès *métallique* o l'alemany *Metallarbeiter* que també han conservat la doble ela.

Una altra mostra d'aquesta fidelitat és el mot **làmpada**, procedent del llatí *lampas -adis*, que fa l'acusatiu singular *lampada*. I, tant si és la d'incandescència com la de fenedura dels oftalmòlegs com la de raigs infraroigs, el mot correcte és **làmpada**.

El díode se les sap totes: només deixa passar el corrent en un sentit. Per aquest motiu, ha rebut també el nom tan explícit de **vàlvula**. Amb ganes de perfeccionar el dispositiu i treure'n un major profit, ha estat construïda la **làmpada de tres elèctrodes**, també anomenada tríode. Aquest tercer elèctrode, instal·ladet entre el càtode i l'ànode, rep el nom de **reixa** o elèctrode de control i només cal que li siguin aplicades diferents tensions que, molt espavilat, governa la intensitat de corrent que passa pel circuit anòdic. I encara hi ha el **tètrode** -la **làmpada de quatre elèctrodes**- i el **pèntode** -la **làmpada de cinc elèctrodes**-, respectivament amb un quart elèctrode o **reixa pantalla** i un cinquè o **reixa supressora**.

La veritat és que mai no acabariem: qualsevol tema que ens surti al pas inclou el seu particular lèxic. Ara mateix, fa un moment, el recull feia referència als **gràfics** i llurs **ondes**, i això només era començar: perquè si el **gràfic** és la representació d'un fenomen periòdic tindrem la **frequència** (amb dièresi i **accent**) i la seva magnitud inversa, el **període**, i el **semiperíode** (amb aquests obligats ac-

cents de mot esdrúixol) i encara el **cicle**, i l'**amplitud**.

Els **gràfics** -és d'observació diària- molt sovint es prenen certes llibertats i, de vegades, s'enfilen a un cim agut que podem anomenar **pic** o **punta** i, d'altres vegades, quan varien els valors de la variable representada en l'**abs-
cissa** i romanen invariables els de la representada en l'**or-
denada**, la **corba** dibuixa un segment horitzontal que anomenem **replà**.

Val més deixar-ho aquí; ara fem camí i, de segur, de segur, ja anirem trobant mots i expressions de la nostra parcel·la de llenguatge.

Sembla un comentari obligat: així que hom parla de l'evolució de la medicina, s'ha de fer menció dels seus espectaculars canvis, dels seus accelerats avenços. I aquesta consideració és una veritat només a mitges: han progressat enormement la terapèutica i els mitjans d'exploració, però la simptomatologia -per exemple- avui és la mateixa que en temps del *Corpus Hippocraticum*. Un buf cardíac, posem per cas, sempre, tota la vida, ha indicat que al cor li passa alguna cosa.

Si parlem d'**utillatge**, els canvis experimentats amb el pas dels anys causen estupefacció; en tots els camps. Si comparem els caltris que el 1480 apareixen dibuixats en la Cirurgia de Pere d'Argilata amb el pulcre i finísim instrumental cromat dels cirurgians dels nostres dies, una sincera compassió envers els ciutadans d'aquells segles ens envaeix, de cap a peus. En un altre ordre de coses i sense allunyar-nos del nostre temps, la diferència entre l'utillatge terminològic que oferia el Diccionari Corachan de 1936 i el conjunt d'eines lexicals que inclou el Diccionari Enciclopèdic de Medicina de 1990 és exactament la que hi ha entre els divuit mil termes del Corachan i els cinquanta-sis mil del Diccionari Enciclopèdic.

I passarà el temps, i les generacions acabaran sentint compassió pels soferts habitants d'avui, i els nostres utillatges acabaran convertits en un record històric.

La vigilància de l'evolució d'un fenomen amb intenció de seguir el curs i l'estat d'un malalt és també un dels aspectes de l'activitat mèdica que ha fet autèntics passos de gegant. No fa pas gaire es reduïa a l'examen de la temperatura, la tensió arterial, la freqüència cardíaca i la respiratòria, potser l'examen de l'albumina i la glucosa a l'orina, i poca cosa més. Tot

era anotat acuradament en un gràfic, uns traçats de color vermell, uns altres de color blau i unes xifres al peu del full.

En casos extrems, quan l'estat del malalt inspirava serioses reserves, les observacions es repetien tres i quatre vegades al dia.

Una observació que encara avui no s'ha generalitzat és que un full no és una fulla i una fulla no és un full.

La fulla és un òrgan laminar dels vegetals o la làmina metàl·lica d'una eina de tall.

El full és una làmina rectangular de paper o una prima capa de cèl·lules -una làmina- d'una estructura (els fulls de la pleura o els fulls embrionaris, per exemple).

Actualment, l'utilitatge que envolta un malalt -així que la incertesa enfosqueix el pronòstic- fa quedar meravellat, atònit; si més no, a les persones que contempen l'espectacle d'una unitat de vigilància per primera vegada. Els monitors, **els senyals** -lluminosos o sonors- que indiquen com van les coses o avisen si no van prou bé, la capacitat d'**emmagatzemar** les dades, etcètera, etcètera.

Així com els monitors dels nostres centres emeten **senyals lluminosos o sonors**, els de la Clínica de la Puerta de Hierro actuen de manera diferent; segons les declaracions d'un expert d'aquest centre, allí "*las señales són luminosas o sonoras*", d'igual manera que per tota l'àrea castellanoparlant.

L'adscripció dels senyals del monitor al **gènere masculí** és mantinguda igualment en els senyals de circulació, en un senyal indicatiu fet en un text, en el senyal o cicatriu que deixa un trenc o en la pietosa pràctica de fer el senyal de la creu.

Un senyal masculí és un dels demostratius senyals de bon coneixement de la llengua.

Una altra qualitat dels monitors catalans que no tenen els de les *Castillas* és la capacitat d'**emmagatzemar** les **dades**, de desar-les en una memòria. L'**emmagatzematge** permet, en qualsevol moment, l'ús posterior de les nostres **femenines dades**. A la Puerta de Hierro, en canvi, els monitors -gràcies a la capacitat de "*almacenamiento*" - es dediquen a "*almacenar los datos*".

Pel que fa a l'**emmagatzematge**, tothom sap que qui el fa possible és l'**ordinador**. Tenen una **memòria** infal·lible que enamora, tant si emmagatzemen sobre **discs** com si ho fan sobre **bandes magnètiques**. Com que vénen de terres il·lunyanes, els noms de les parts que els integren arriben en anglès: *hardware* i *software*.

Els responsables de la llengua -amb molt bon sentit- recomanen de reservar l'ús de les formes angleses per als àmbits tècnics i de projecció internacional, i proposen per a un ús divulgatiu adreçat al públic general els neologismes catalans **maquinari** i **programari**. El primer d'aquests termes -**maquinari**- faria referència al conjunt d'elements físics del sistema informàtic -la unitat central i uns elements perifèrics- i **programari** indicaria el conjunt sistemàtic dels programes d'explotació lliurats pel fabricant i dels programes escrits per l'usuari per a unes aplicacions determinades. Els fabricants, enduts per aquell seu irrefrenable esperit de servei al client -sigui qui sigui-, proporcionen ordinadors amb un programari seleccionable, bé per a nadons, bé per a adults. És un detall que els honora.

La tecnologia de construcció d'**ordinadors** es perfecciona cada dia. Ara, per molt que variïn els models, sempre, sempre -i per raó de fidelitat a l'ètim llatí *ordinator*- col·lo-

carem una i a la segona síl·laba. I quan es faci la **conne-xió** a la **xarxa** elèctrica, sempre es farà amb **dues enes**. Sempre tindran un teclat i una pantalla de **visualització**, la qual contindrà sens falta **una te** i **una zeta**. El conjunt de teclat, pantalla i una **impressora** rep, ara com ara, el nom de **consola**. Segurament, el **disseny** de tot plegat seguirà el dictat de la moda, però les **dues esses** no en faran cas i, permanentment, donaran el so d'**essa sorda** a la paraula; com també, passi el que passi, conservaran les **dues esses** les **impressores** futures. I si cal **proces-sar textos**, el **processament** també serà fet amb **dues esses**, i cada **text** -inexcusablement- farà el plural afegint **-os** al singular. Encara que aquesta successió d'observacions no sigui mereixedora -ni de bon tros- de la consideració de **seqüència d'instruccions**, el mot **seqüència** -indispensablement- ha d'anar cofat amb una **dièresi sobre la u** i un **accent obert damunt la segona e**. Aquestes observacions haurien d'ésser ateses per tots els ordinadors del país, els d'ara i els del futur, encara que, pròpiament, no siguin **ordinadors intel·ligents**, encara que no disposin de l'admirable **intel·ligència de la ela geminada**.

Però, tornem a l'utilatge. Dèiem que l'utilatge d'una unitat de vigilància intensiva és un d'aquells equipaments que s'ha anat fent més complex de dia en dia, vertiginosament. Si la tècnica dels monitors ha seguit -i continuarà seguint- un desenvolupament paral·lel al de l'enginyeria electrònica, hom pot afirmar, amb totes les seguretats del món, que la capacitat funcional dels monitors continuarà un procés d'enriquiment. Per això, la classificació de l'utilatge d'un equip en **dotació bàsica** i **dotació optativa** resulta d'una fugaç temporalitat.

Una conducta més apropiada a la canviant realitat hauria de parlar -per a

cada una de les destinacions- de **dotacions recomanables**: per a una **sala d'operacions**, un **servei de reanimació** o un de **neonatologia**, una **UVI**, un **servei d'urgències**, un **mitjà de transport de malalts**, un servei d'**atenció a politraumatitzats** o un departament de **proves d'esforç**.

Amb tota la intenció, hem dit **sala d'operacions** i no hem dit *quiròfan*. *Quiròfan* és una paraula que hauriem de mirar d'evitar: és mal construïda. Diuen que és formada a partir de *cheir* mà, i de *phainos*, un verb d'aquells de cent significats, que van -per exemple- des de mostrar a semblar, o des de denunciar a exhibir. Ni el Diccionari Fabra ni el Corachan la introduïen, i si algunes obres l'accepten és ben bé per la pressió de l'ús, del mal ús.

Amb excepció del castellà, no hi ha cap llengua que hagi recorregut a aquest terme; del departament d'un centre mèdic condicionat per a realitzar-hi les operacions quirúrgiques, per totes bandes en diuen **sala d'operacions** o, és clar, la seva traducció a la llengua del país.

Sense cap intenció de preferència, hem dit **UVI** i no hem dit **UCI**; hauriem pogut dir UCI i no dir UVI. Si UVI és la sigla d'unitat de vigilància intensiva i UCI és la d'unitat de **cures** intensives, atès que cura és sinònim d'atenció, resulta d'una evidència intensiva -si fem ús dels mots amb la màxima cura- que les sigles UVI i UCI són intercanviables; podem triar.

En algunes ocasions, no cal traslladar el malalt al departament de cures intensives, n'hi ha prou amb proveir l'habitació ordinària d'un **monitor de capçalera**: monitor d'**electrocardiograma**, de **freqüència cardíaca**, de **corbes de pressió**.

Aquests mateixos paràmetres són observats -és clar- per mitjà dels **monitors centrals**, els de la UVI, encara amb més precisió i amb majors possibilitats. L'electrocardiograma, per exemple, pot ésser **enregistrat** i poden ésser captades a voluntat les diferents derivacions; en qualsevol cas, però, el **monitor electrocardiogràfic** sempre consisteix en un instrument que rep **senyals bioelèctrics** generats per l'activitat cardíaca i els integra per a produir un electrocardiograma, el qual pot ésser observat en un **oscil·loscopi** o pot ésser -tal com hem dit- subjecte d'**enregistrament**.

El principal significat del vell verb **registrar** és el d'inscriure en un registre, tant si és el registre civil com si és el de la propietat o el parroquial, posem per cas.

Enregistrar, enregistrament i enregistrator, en canvi, són termes més joves, que inclouen un sentit lligat a tècniques més del nostre temps. Així com és possible de fer un enregistrament musical i de reproduir-lo a voluntat, podem també fixar i emmagatzemar una informació en un suport material per a la seva conservació i la seva reproducció en el moment escaient.

El **monitoratge cardiovascular** és dels més complexos i dels de major precisió. A més de l'electrocardiograma, posa de manifest els **batecs** cardíacs, la tensió arterial sistòlica i la diastòlica, les pressions internes de les cavitats cardíacques, la concentració dels gasos sanguinis, etc. Aquests elements diagnòstics i pronòstics els examina exhaustivament i, en relació amb els batecs, per exemple, el monitor informa de la freqüència cardíaca, de l'amplitud del **pols** -mitjançant el **pulsímetre**, que ens dibuixa una **onda pletismogràfica**- o, en relació amb la concentració de gasos, avisa de la **saturació d'oxigen** a la sang arterial (**SaO₂**) i la **mesura -el pulsioxímetre-**, i encara disposa dels sistemes d'alarma que adverteixen de les desviacions significatives tant de les concentracions gasoses com de les característiques del pols.

La llàstima és que no existeixin sistemes d'alarma que -amb tota la discreció del món- ens avisin, per exemple, de l'ús incorrecte del verb *medir*, inexistent -és clar- en qualsevol dels seus temps: ni *medir*, ni *medeix*, ni *medit*, ni *mediria*. Ni existeix tampoc el substantiu *medició*: l'acció de comparar una quantitat, una magnitud física, etc, amb una altra de la mateixa espècie que hom pren com a unitat -és a dir, l'acció de **mesurar**- només pot ésser designada amb el nom de **mesurament** i el valor numèric obtingut com a resultat d'un mesurament és la **mesura**.

Dels temps que a les masies feien la batuda del blat -potser dels temps de sant Medir-, ens ha arribat l'encertada dita "qui no vulgui pols que no vagi a l'era". Naturalment, l'adagi fa referència a la pols, un substantiu femení, aquella massa de partícules diminutes que poden ésser aïllades i endutes pel vent, perquè el mateix mot -però del gènere masculí, **el pols**- té uns significats molt diferents: és la seguretat de la mà a l'hora de fer moviments d'una certa precisió, és la **templa**, o sigui la regió lateral del cap compresa entre el front, l'orella i la galta, i finalment -en el camp del nostre interès- és l'expansió intermitent d'una artèria, que el monitor ens posa de manifest o que, de fa segles, el metge -en un acte batejat amb l'expressió nom de **prendre el pols**- examina cerimoniosament. I qui digui que quan el metge pren el pols -quan **polsa**, que també podem dir-ho així- no agafa un posat solemne, és que no s'hi ha fixat gaire.

Les persones que es fixen en les coses saben que si parlem de més d'un pols arterial o de més d'un dels que no tenen res a veure amb les artèries, el plural corresponent

és **polsos**. Amb un petit esforç personal, hom obté a pols el domini d'aquestes minúcies gramaticals i, com a compensació, pot **fer la pols** als qui se'n despreocupen.

Al **pulsioxímetre** és possible d'associar-hi un **capnògraf**, amb el qual ens introduïm en el camp de l'exploració respiratòria.

El **capnògraf** se les sap totes: tot i que el primer component del terme deriva del grec *καπνός*, que vol dir fum, l'aparell examina i enregistra el **diòxid de carboni expirat màxim** (o **total, ETCO₂**) -seguint els principis de l'espectrometria d'absorció **infraroja**-, la freqüència respiratòria, l'oxigen inspirat i les pressions inspiratòria i expiratòria i, a més, gasos anestèsics, com ara l'òxid nítric, l'halotà, l'isoflurà o l'enflurà, dels quals -amb el monitoratge de les concentracions inspirades i expirades- és possible d'avaluar la **taxa de captació**.

El català, en mots compostos d'un prefix acabat en vocal i d'un segon component començat en erra, **no duplica mai la erra**. N'hi ha que diuen que és així per un esperit d'estalvi heretat dels fenicis; potser sí, potser no. El cert és que, sense excuses, hem d'escriure **infraroig** (i el plural **infraroigs**), **suprarenal**, **bilirubina** i **arítmia**, per exemple.

Aquesta meravellosa associació de **pulsioxímetre** i **capnògraf** és designada també -posats a estalviar- per la sigla **POET**, corresponent a l'expressió anglesa *pulse oximetre / end-tidal CO₂*, el segon component de la qual indica el CO₂ expirat, el que condueix al més baix nivell de CO₂, el nivell final de CO₂. Posats a jugar amb les sigles, el monitor també pot donar notícia de la **PE-EP** (*positive end-expiratory pressure*), la pressió expiratòria final positiva.

Les pressions de diòxid de carboni (PCO₂) i d'oxigen (PO₂) poden ésser analitzades de forma incruenta, per **mitjà** d'una tècnica **transcutània**.

És possible, a més, de rebre informació de la **compliança** i les resistències pulmonars, dels volums pulmonars i de l'estat dels músculs respiratoris -per mitjà de l'**electromiografia**. Hom també disposa del **monitor d'apnea**, amb un sensor que es col·loca damunt l'abdomen del **nadó** i amb dispositiu d'alarma visual i sonor.

I per acabar-ho d'arrodonir, encara hi ha el monitor de l'oxigen ambiental, que mesura la concentració d'oxigen en un **medi gasós** mitjançant un **sensor polarogràfic**.

Tothom sap que la **compliança** és un concepte oposat a l'**elastança** i, en canvi, existeix un cert confusionisme pel que fa al terme **nadó**: un nadó -o un **nounat** o **nounada**, com vulgueu- és un infant nat de poc, una persona acabada de néixer. Ambdues denominacions són correctes, les úniques correctes. A partir del mes d'edat, l'infant deixa d'ésser un nadó per iniciar l'etapa de **lactant** o de **nodrissó**, que durarà fins a l'any.

Qualsevol altra denominació o uns altres límits són una pura fantasia literària o un cras desconeixement de la qüestió.

Si cada una de les dades referents al sistema cardiovascular o a l'aparell respiratori ens fos facilitada per un monitor diferent, el personal assistencial no es podria ni moure per la UVI. D'aquí que hagin estat ideats aquests **monitors de múltiples paràmetres** que ho controlen, amb precisió, gairebé tot: des de la temperatura corporal i l'**ona pulsàtil** fins al grau d'oxigenació de la sang, amb indicació de límit màxim i límit mínim i la consegüent seguretat del pacient monitoritzat davant del risc d'**hipòxia**, o fins a la tensió arterial que, amb el clàssic **braçal pneumàtic**, se'ns fa visible per **oscil·lometria** automàtica amb informació dels límits d'alarma sistòlica, mitjana i diastòlica.

La lletra grega *pi* és mereixedora de tots els respectes: a part d'haver estat escollida per a representar la raó constant que existeix entre la longitud de la circumferència i el seu diàmetre, és la inicial del mot *pneúma*, *pneúmatos*, que significa -com aquell qui no diu res- buf, vent, alè, respiració, exhalació, ànima, esperit i, encara, vent de la fortuna i prosperitat. La seva forma prefixada ha estat presa per a formar mots compostos relacionats amb l'aire -o un altre gas- o la respiració, i en tots ells, la gran majoria de les llengües han col·locat, respectuosament, una lletra **pe** inicial, testimoni de la *pi* grega.

D'aquestes pes inicials de la fidelitat etimològica n'hi ha un munt: diguem només la de psiquisme, la de ptosi, la de pseudo, la de psatirosi o la de psammoma, pertanyents a mots procedents d'ètims grecs començats amb la lletra *pi*, lletra inicial també del mot *paûla*, que significa repòs, descans, cessació. Que de segur, si uns comentaris sobre utilitatge s'allarguen més del compte, un repòs, un descans, pot resultar saludable, i pot evitar amb certesa situacions incòmodes com ara la d'una paulocàrdia.

En el món del monitoratge, les possibilitats creixen cada dia i la referència de més i més sofisticats estris és llarguíssima.

Als controls ja enumerats, **cal afegir-hi**, per exemple, el del **cabal cardíac**, que, en un **monitor hemodinàmic** -que també vigila les pressions **intravasculares**, sobretot la de l'aurícula dreta-, notifica el volum de sang impulsat pel cor en unitat de temps i l'expressa en l/min.

O cal afegir-hi el **bilirubinòmetre**, que determina la **bilirubina** total i la directa i, sobretot, és emprat en l'atenció neonatal.

El bilirubinòmetre és un clar exemple de la gran diversitat de procediments en què es basa el monitoratge: l'aparell es val d'un **fotòmetre** emissor d'un **feix** doble de llum monocromàtica que es **reflecteix** damunt la pell del **nadó**. La llum **reflectida** (que és igual a l'**emesa** menys l'absorbida) és recollida per un **fotodetector** que produeix un **senyal** elèctric que, processat, es tradueix en un **número** de lectura digital.

Si diem **cal afegir-hi**, fem ús d'una de les formes verbals d'obligació que la llengua ofereix. Una altra forma igualment correcta és **hem d'afegir-hi**.

En un escrit o quan parlem, caldrà que triem, una o l'altra, i la tria l'hauriem de fer sense vacil·lar. Aquells qui fan ús de formes construïdes a partir de l'incorrecte *tenir que*, haurien de mirar d'esmenar-se i caldria que ho fessin sense tardança.

També hauriem d'evitar d'altres barbarismes, com ara certes formes verbals vicioses. Cal tenir present, per exemple, que els verbs **emetre** i **reflectir** no tenen cap culpa de l'existència d'influències foranes que duen, en casos

lamentables, a conjugar-los com si els infinitius fossin *emittir* o *reflexar*. D'**emetre**, hem de fer **emeten**, **emetia**, **emetran** o **emès**; i de **reflectir**, cal que fem **reflecteix**, **reflectia**, **reflectirà** o **reflectit** i **reflectida**.

Els mots compostos formats per elements d'un mateix origen -o grec, o llatí- fan goig de veure. En canvi, si un formant és d'origen grec i l'altre d'origen llatí, el resultat és un híbrid que no és ni carn ni peix. Si un mot circula per aquests mons de Déu en la forma homogènia i en la forma híbrida, cal que ens decanem preferentment per l'homogènia. Sense anar més lluny: d'entre **intravascular** i **intravenós**, o endovascular i endovenós, hem d'inclinar-nos pels termes amb **intra-**, enterament d'una mateixa llengua.

I encara són possibles el **monitoratge renal** -vigilància de la **diüresi**, determinació de la creatinina, de l'osmolalitat, del sodi, del **potassi**, del clor i del pH, de la **proteïnúria**; el del pH sanguini, el **monitoratge metabòlic** i el de la pressió intracranial (en malalts neuroquirúrgics o en neurotraumatitzats).

Això sí, a condició que aquests variats monitoratges siguin realitzats amb una **dièresi** a la **diüresi** i una altra a la **proteïnúria**, amb una agermanada **dobla essa** a **potassi** i amb el record, ben present, que la **bilirubina** -tant la total com la directa- amb **una erra** ja en té prou. De passada, diguem que si algú ens fes la pregunta de com s'anomena l'aparell que mesura el pH aclarim-li que el nom és **pH-metre**, advertint-li, però, que no es descuidi de pronunciar **pe-hac-metre**.

No cal dir que cada peça d'aquest fascinant arsenal electrònic ha de reunir unes condicions indispensables: les més importants -sense cap mena de dubte- són l'**exactitud** i la **fiabilitat**, sense les quals estariem ben lluïts. És clar que, a més, és convenient que els monitors disposin d'un filtre destinat al **rebuig d'artefactes** i que els **missatges** que proporcionen siguin concisos i clars, i que una bona **il·luminació** faci ben còmoda l'observació de l'exposició. Aquesta **exposició**, la **mostra** de les dades -el *display* anglès-, pot ésser digital, en gràfic de barres o en forma d'onda, és igual, la qüestió és que sigui perceptible d'un cop d'ull.

Els monitors han d'ésser de **maneig** fàcil i de les **mides** convenients, però les justes. Això exigeix que el **disseny** sigui fet posant-hi els cinc sentits, amb molt de seny.

En alguns casos, reiterar un toc d'atenció és excusable; per exemple, quan un error prosòdic és repetitiu. Així, doncs, el **disseny** dels monitors destinats als serveis especialitzats de l'àrea catalana ha d'ésser fet inexcusablement **amb dues esses**, pronunciades, sense cap vergonya, exactament com el **seny** que ha de guiar la seva construcció.

Si ens referim a la **mida** -o a les **mides**- del monitor i tenim la temptació de deixar parat l'auditori, en el curs de la conversa podem recórrer a uns savis -i ben lícits- sinònims: el mot **dimensions** i el mot **grandària**.

Per contra, no se'ns ocorregués pas de fer ús del mot *tamany*, que no és en cap dels diccionaris catalans existents. Si per una d'aquelles desgràcies un dia se'ns escapava de dir-ho, és aconsellable d'afanyar-se a demanar excuses als oients.

La quantitat de matèries -la muntanya de coses- que tant els enginyers electrònics com els metges de les unitats de cures intensives han de saber inspira un gran respecte: han de conèixer subtileses com ara que

els **sensors** -és igual que la seva aplicació sigui feta per mitjà d'una **pinça**, d'un **clip** o d'un material adhesiu, que sigui emplaçat al lòbul de l'orella o en un dit-, tots, han d'ésser col·locats de manera que un **llit vascular** contingut en una porció de teixit quedi comprès entre una **font emissora** (dos díodes) de dues **longituds d'ona** (roja i infraroja) i un **detector** o **receptor** comú.

Després... Després -ho saben prou bé els experts- han de conèixer els misteris d'allò que passa fins que la pantalla del monitor dona els resultats i han de saber el significat de mots -molts anglicismes- com ara **kit**, **xip**, **zoom**, d'alguns dels quals encara no ha estat difosa i acceptada l'equivalència catalana. El mot **kit** d'accessoris molt bé podria ésser traslladat al català com a **equip** d'accessoris; el mot anglès *chip* ha passat al català en la forma **xip** i per a substituir **zoom** ha estat suggerida -segurament amb poques probabilitats d'acceptació- l'expressió **tràveling òptic**.

Sempre que els filòlegs autoritzats han d'oferir la forma catalana d'un mot anglès, tenen en compte les probabilitats d'acceptació que -presumiblement- tindrà el neologisme. El cas més feliç és el de l'existència d'un terme català de significació i, sobretot, de fonètica molt acostades al mot original: és el cas de **xoc** en comptes de *shock*, el de **destret** en comptes de *distress* o, fins i tot, el de **xip** en comptes de *chip*.

En d'altres casos, si la traducció ens ha d'allunyar del mot original fins a l'extrem que es faci invisible la relació entre ambdós termes, els responsables ofereixen una adaptació del mot anglès a l'ortografia catalana. És una antiga via que, ja fa molts anys, donà origen al mot futbol i que, en el nostre camp, ha donat **estrès** o **escàner**, per exemple.

I els experts han de saber, a més, les interioritats dels **transductors** i han de saber l'existència dels **biosensors** -els sensors que han incorporat material biològic en llur construcció- i han de tenir molt clar que el dispositiu o superfície que en el sensor s'interposa entre dos elements o sistemes de diferents funcions o característiques i que en anglès és anomenat *interface*, en català no pot ésser designat de cap altra forma que amb el nom d'**interfície**.

Així com per a moure's amb prestesa enmig de tot aquest utilatge cal ésser un expert amb gran dedicació, no cal ésser-ho per a saber que qualsevol fet -un esdeveniment, una paraula- pot donar lloc a més d'una conseqüència. Les de la contemplació de monitors i més monitors són, de primer, una mena d'orgull generacional, tant per l'esplendor del conjunt com pel laboriós camí que ha calgut recórrer per a arribar-hi; i després -una altra conseqüència- és el desig i la recomanació d'anar a la Toscana, arribar-se a Pistoia i situar-se davant de l'Ospedale del Ceppo -el del fris de terracotta esmaltada de Giovanni della Robbia, amb la representació de les obres de misericòrdia- per extasiar-se amb el plafó de la visita dels malalts. I un cop corpresos per la docta atenció del metge que pren el pols i per l'austera severitat del que examina l'orina, com a beneficiaris que som d'una època plena d'eficaços recursos, dir-los a aquells metges -que visqueren amb una heroica pobresa de mitjans- la nostra profunda admiració.

ARA, UTILLATGE TERAPÈUTIC I UTILLATGE COMPLEMENTARI

Els diccionaris fets amb el cap, a l'hora de definir el verb avisar arriben al final de la qüestió, no et deixen a mitges.

Diuem: avisar és “donar notícia (a algú) d'alguna cosa perquè estigui advertit i obri en conseqüència”. Un advertiment -d'un risc, per exemple- si no va acompanyat de l'esperança que impulsarà -com a resposta- a emprendre alguna acció, i així el farà útil, fóra un advertiment buit de sentit.

Les unitats de cura intensiva ho han vist ben bé d'aquesta manera: al costat dels monitors amb llurs mecanismes d'avís o d'alarma, hi ha tot allò que permet d'agrair els advertiments, pel fet que la seva existència possibilita una decisió terapèutica en el moment oportú.

És clar que aquests aparells de tractament no són monitors, però han d'ésser referits, que sense ells les UVI es convertiren en una sala d'exhibició de la fira de mostres.

Com que els problemes més freqüents que presenten els malalts ingressats en una unitat són els cardiorespiratoris, en un lloc molt a l'abast caldrà tenir un **desfibril·lador** i un **marcapassos extern**; i una **tenda d'oxigen**, preferentment acoblada a un **humidificador** que proporcioni partícules d'aire humit. No cal dir que un **respirador** hi és imprescindible, per a quan calgui la **ventilació mecànica** (també dita **assistida** o **controlada**). Aquests respiradors disposen de mecanismes que permeten de graduar la pausa inspiratòria i el **flux** inspiratori, disposen d'una **vàlvula de sobrepressió** i d'un **disparador** (el *trigger* anglès). L'aire, en aquests aparells, és **microfiltrat**, de manera que els possibles microorganismes suspesos queden detinguts per la barrera que el filtre representa.

És de domini públic que un **marcapàs** és un petit generador d'estímul elèctrics que, **connectat** al cor mitjançant un elèctrode, n'assegura un ritme. **Ritmador** fóra un bon sinònim.

És indispensable que tothom, quan faci referència a una **connexió**, la faci amb **dues enes**.

Ja no és de coneixement tan general que el marcapàs és utilitzat en la depressió de la funció del **node** sinusal, en les taquicàrdies **paroxismals** i en el **bloqueig** de la conducció auriculoventricular.

Cal fer atenció -encara que només sigui una mica- a la derivació adjectival del mot **paroxisme**, que -igualmente com abisme fa abismal i baptisme baptismal i **aneurisma aneurismal**- l'adjectiu corresponent a paroxisme ha d'ésser **paroxismal**.

Crida l'atenció que unes paraules tan clares, tan antigues i tan arrelades -que fins i tot serveixen perquè el porter d'un equip de futbol eviti un gol- com són **bloquejar, bloqueig, bloqueador**, que, a més, la gran majoria de les llengües empenen en aquesta forma (anglès, *block, blocker, blocking*; francès, *bloquer, blocage*; italià, *bloccare, blocco*; alemany, *blocken, Blockierung*), crida l'atenció -dèiem- que algunes persones intentin de substituir-les per paraules de clar estil plateresc.

Molt sovint -gairebé sempre- el malalt de la UVI necessita que hom li administri líquids: sang, sèrums, solucions de fàrmacs,... Un dels elements importants d'entre l'utilitatge de la UVI són, doncs, els

equips mecànics de perfusió. El personal que en té cura no se'n sap avenir: l'administració dels líquids és monitoritzada a un flux definit, disposen de **comptador de gotes** electrònic, informen del temps que fa de l'inici de la perfusió, del volum de líquid administrat i del que encara queda per administrar. Tot plegat fa que -un cop ha estat posat en marxa el **degotament**- la contemplació del **degotador** i la del rítmic **degoteig** pugui ésser feta sense les angoixes tradicionals.

Si a aquesta comoditat -i, sobretot, seguretat- hi afegim que la UVI disposa també d'un **impulsor de xeringues**, que entra en servei quan cal injectar mínimes quantitats de fàrmac amb regularitat i una precisió extremes, haurem de convenir que les unitats de cura intensiva inspiren una gran confiança.

L'expressió "administració d'una solució **gota a gota**" -que col·loquialment substituïm, substantivant la locució adverbial, per "administració d'un **gota a gota**" - equival a "instauració d'un **degotament**". L'estri que fa possible aquesta terapèutica -tant si l'administració és feta per via venosa o arterial, com si és feta per via subcutània o digestiva- és el **degotador**, construït amb un material transparent que permet de veure clarament el **degoteig**, o sigui la manera com el líquid **degota**.

En el cas que l'administració de les solucions sigui feta mitjançant una xeringa, sempre -inexcusablement- seran emprades les anomenades -inexcusablement- **xeringues d'un sol ús**.

La relació d'aparells, de segur, podria ésser més llarga. Potser no avui, però demà sí, amb tota certesa.

Cal mencionar, això sí, les **incubadores** dels serveis adjunts als departaments de neonatologia i de pediatria, que -per dir-ho breument- tenen de tot: oxigenador, humidificador, bàscula, **matalàs** amb un **cargol sense fi** que fa possibles posicions com ara la de Trendelenburg o la de Fowler, monitor, mòdul d'alarmes, reguladors de temperatura i circulació de l'aire interiors, **prestatges rotatoris** que posen a l'abast qualsevol material de cura, etcètera, etcètera.

A aquesta llarga relació -segurament incompleta- de monitors, d'ordinadors i d'aparells, encara cal incloure-hi un utilitatge accessori, accessori sí, sense el qual, però, -pobres de nosaltres- l'eficàcia de la unitat resultaria ben disminuïda:

Direm, com a estris més importants, els **carrils** o **guies** que incorporen, en un moment, l'aparell convenient a la **capçalera** del llit; el joc de **làmpades** i **focus**, mòbils, orientables, amb **clamp**, de llum quirúrgica; el **matalàs** -ah, el matalàs!- antiescara de decúbit; els **prestatges** -alguns amb suport giratori-, en nombre suficient i instal·lats al lloc precís. I molt més.

I si tenim present que l'assistència intensiva exigeix, en un gran nombre d'ocasions, el trasllat del malalt, encara hauríem de parlar de **lliteres** (també dites **baiards**) i de l'**ambulància** -és clar-, equipada amb una selecció del material mencionat. I, naturalment, hauríem de parlar de l'helicòpter.

Massa, massa coses per a un modest recull lexicogràfic.

FINALMENT, LA UNITAT DE CURES INTENSIVES EN MARXA

Una ullada a les regles que regeixen l'ús de l'apòstrof ens recorda que davant els mots femenins començats en **i** o **u** feble, precedida o no d'una **h**, cal emprar l'article **la**, sense apostrofar. Aquesta regla -que ens fa escriure la unitat, la universitat, la institució- ens dona la clau per a saber si **una sigla s'ha d'apostrofar o no**: les sigles s'apostrofaran o no segons s'hagi d'apostrofar o no el nom sencer. Així, direm **la UCI, la UAB i la ICHN** (la unitat de cures intensives, la Universitat Autònoma de Barcelona, la Institució Catalana d'Història Natural). Però direm **l'IEC, l'OMS i l'ASL** (l'Institut d'Estudis Catalans, l'Organització Mundial de la Salut, l'antistreptolisina).

Quan la UCI ja és muntada -amb tot l'utilatge necessari-, per a iniciar el seu funcionament necessita encara dos elements, dos elements humans: el personal sanitari i els malalts.

El personal sanitari constitueix un **equip** ampli (un *staff*, com diuen els anglesos): un cap del servei o director, uns adjunts especialitzats, els metges ajudants o de guàrdia, les infermeres o els ajudants tècnics i uns imprescindibles **portalliteres**.

Els malalts seran pacients en situació crítica, generalment amb un cert **risc** de vida (actual o potencial), de caràcter presumiblement reversible.

L'evolució -mantinguda ininterrompudament les vint-i-quatre hores del dia- serà vigilada no tan sols per les infermeres sinó -segons una encertada expressió- per ulls elèctrics.

Hem dit i repetit que el català era una llengua d'una molt marcada fidelitat a l'etimologia. Ara en tenim un altre exemple: quan el català recorre a l'ètim llatí *infirmitas* -*atis*, ho fa conservant la **i inicial** (infermera, infermeria). Per als mots **malalt** i **malaltia**, el català -segles enllà- va preferir seguir l'evolució d'una expressió llatina d'un abast molt més ampli que *infirmus* i *infirmitas*, tan ampli com el significat del terme (que malalt és qui té l'osteosarcoma fibroblàstic, però malalt és també qui té un refredat comú). L'expressió en qüestió és *male habitus* que, en definitiva, vol dir 'el qui es troba malament', 'el qui té mal estat', que en el llatí vulgar es transformà en *malabitu* i després passà a *malapte* i *malaute*. És un camí que -amb variants- han seguit també els mots francesos *malade* i *maladie*, i els italians *malato* i *malattia*.

Un centre hospitalari ha de superar a plena satisfacció tots els **controls de qualitat**. I el departament de cures intensives encara més: a les UCI, si alguna cosa falla -per petita que sigui- els resultats poden ésser fatals.

El control ha de consistir en **anàlisi dels mitjans** (humans i materials), **anàlisi del procés** i **anàlisi dels resultats**.

Totes aquestes **anàlisis** -aquestes, i les clíniques, les químiques, les físiques i, fins i tot, les anàlisis sociopolítiques del país- pertanyen sempre al **gènere femení**, tant si ens referim a més d'una, com si només parlem d'una **anàlisi** (mot que, com diàlisi, epífisi, dosi, cirrosi, tuberculosi, hematèmesi, induci i, fins i tot, apocalipsi, prescindeix -en la seva terminació- de sinuositats modernistes i acaba en una esvelta i.

L'adequació dels **mitjans** ha de començar per l'assignació de les **responsabilitats** pertinents a cada un dels membres de l'equip, els quals han de posseir l'**acreditació** oportuna. No cal dir que tot l'utilatge ha d'haver superat exàmens exhaustius de **funcionament**. I no cal dir que, per a cada centre, ha d'haver estat definit l'**abast de les possibilitats**: cap centre no pot arriscar-se a unes cures que superin els propis recursos, humans i materials.

L'**anàlisi del procés** és realitzat per mitjà d'uns **indicadors**, que han de reunir sens falta les característiques de **validesa, intel·ligibilitat, sensibilitat i especificitat**. Encara que en uns estrets marges, és possible que els indicadors donin resultats diversos, per la qual cosa es fa necessari, abans de l'**avaluació**, l'establiment d'uns **llindars** d'acceptació.

Un dels indicadors de la **validesa** dels coneixements del català és la **rapidesa**, la **solidesa**, la **nitidesa**, amb què són construïdes les terminacions d'alguns mots; sense que el dubte provoqui ni **acidesa**, ni **terbolesa**, ni tan sols una lleugera **pal·lidesa**.

L'**anàlisi dels resultats** es fa per mitjà d'**enquestes** als pacients i per **mètodes estadístics** sobre **dades** com ara la durada de les **estades** a la unitat, l'**índex de guariments**, la **taxa** de mortalitat i tot allò dels **percentatges** i la **mitjana**.

Un dels grans misteris del nostre petit món és la causa determinant que una paraula tan suculentia com la mitjana sigui tan sovint arraconada i substituïda per un mot inexistent en els diccionaris del nostre petit món.

Un diccionari molt del nostre gust, directe, entenedor, diu: **mitjana, quocient de la suma de dues o més quantitats per llur nombre**. Un altre diccionari, més sa-

vi, més gruixut, diu: mitjana, donat n valors o observacions x_1, x_2, \dots, x_n , valor \bar{x} definit com la suma de tots ells dividida per llur nombre.

Encara es podria dir d'altres maneres. La tria d'una definició o d'una altra és absolutament lliure. Allò que -si som partidaris de la correcció- ja no és de lliure tria, és l'ús d'un mot resultant d'influències foranes en comptes d'un mot autèntic.

«Si poguéssim desprendre'ns de tot orgull, si, per a definir la nostra espècie, ens atenguéssim estrictament a allò que la història i la prehistòria ens presenten com a característica constant de l'home i de la intel·ligència, potser no parlariem d'Homo sapiens, sinó d'Homo faber. En definitiva, la intel·ligència, considerada amb atenció a allò que en sembla ser el comportament original, és la facultat de fabricar objectes artificials, sobretot eines per a fer eines, i de variar-ne indefinidament la fabricació.»

Henri Bergson, "L'Évolution créatrice", 1907.

VOCABULARI CASTELLÀ-CATALÀ

<i>abscisa</i>	abscissa
<i>alcance</i>	abast
<i>almacenamiento</i>	emmagatzemament
<i>almacenar</i>	emmagatzemar
<i>análisis (masc.)</i>	anàlisi (fem.)
<i>anejo</i>	annex
<i>ánodo</i>	ànode
<i>arritmia</i>	arítmia
<i>asistencia</i>	assistència
<i>bilirrubina</i>	bilirubina
<i>bloqueador</i>	blocador
<i>bloquear</i>	blocar
<i>bloqueo</i>	blocatge
<i>cabecera</i>	capçalera
<i>camilla</i>	llitera, baiard
<i>camillero</i>	portalliteres
<i>cátodo</i>	càtode
<i>cero</i>	zero
<i>ciclo</i>	cicle
<i>colchón</i>	matalàs
<i>complejo</i>	complex
<i>compresión</i>	compressió
<i>conectar</i>	connectar
<i>conexión</i>	connexió
<i>contador</i>	comptador

<i>corriente (fem.)</i>	corrent (masc.)
<i>cristalizar</i>	cristal·litzar
<i>cuenta (fem.)</i>	compte (masc.)
<i>cuidado</i>	cura
<i>cuidar</i>	curar, tenir cura de, assistir
<i>cura</i>	cura, tractament
<i>curación</i>	guariment, guarició; curació
<i>curar</i>	guarir, guarir-se; curar, tractar
<i>curva</i>	corba
<i>dato</i>	dada
<i>desfibrilador</i>	desfibril·lador
<i>deuda (fem.)</i>	deute (masc.)
<i>diodo</i>	díode
<i>diseño</i>	disseny
<i>diuresis</i>	diüresi
<i>electrodo</i>	elèctrode
<i>emitir</i>	emetre
<i>encuesta</i>	enquesta
<i>enfermedad</i>	malaltia
<i>enfermera</i>	infermera
<i>ensayo</i>	assaig (pl. assaigs)
<i>esfuerzo</i>	esforç
<i>estancia</i>	estada
<i>fecha</i>	data
<i>fenómeno</i>	fenomen (pl. fenòmens)
<i>fibrilación</i>	fibril·lació
<i>fijo</i>	fix
<i>fisioterapia</i>	fisioteràpia

<i>flujo</i>	flux (elèctric); flux (biliós)
<i>foco</i>	focus
<i>frecuencia</i>	freqüència
<i>frente (fem.)</i>	front (masc.)
<i>gaseoso</i>	gasós
<i>gasto cardíaco</i>	cabal cardíac
<i>goteo</i>	degotament
<i>gotero</i>	degotador
<i>gráfica o gráfico</i>	gràfic
<i>haz</i>	feix
<i>hipotermia</i>	hipotèrmia
<i>hipoxia</i>	hipòxia
<i>hoja</i>	full; fulla
<i>humectador</i>	humidificador
<i>impresión</i>	impressió
<i>impresora</i>	impressora
<i>incandescencia</i>	incandescència
<i>infrarrojo, infrarroja</i>	infraroig, infraroja
<i>ingeniería</i>	enginyeria
<i>inteligencia</i>	intel·ligència
<i>jeringa desechable</i>	xeringa d'un sol ús
<i>lactante</i>	lactant, nodrissó
<i>lámpara</i>	làmpada
<i>latido</i>	batec
<i>lecho</i>	llit

<i>manejo</i>	maneig
<i>manguito neumático</i>	braçal pneumàtic
<i>marcapaso</i>	marcapàs
<i>medición</i>	mesurament
<i>medida</i>	mesura, mida
<i>medio ambiente</i>	medi
<i>medio (transporte)</i>	mitjà
<i>medio, media</i>	mig, mitja
<i>medir</i>	mesurar
<i>mensaje</i>	missatge
<i>meseta</i>	replà (d'un gràfic)
<i>metálico</i>	metàl·lic
<i>milímetro</i>	mil·límetre
<i>monitorización</i>	monitoratge
<i>neumático</i>	pneumàtic
<i>onda</i>	ona; onda
<i>ordenador</i>	ordinador
<i>oscilación</i>	oscil·lació
<i>oscilometría</i>	oscil·lometria
<i>osciloscopio</i>	oscil·loscopi
<i>oxígeno</i>	oxigen
<i>paroxísmico</i>	paroxismal
<i>paroxismo</i>	paroxisme
<i>pendiente (fem.)</i>	pendent (masc.)
<i>periodo o período</i>	període
<i>pinza</i>	pinça
<i>polvo</i>	pols (fem.)
<i>porcentaje</i>	percentatge, tant per cent

<i>potasio</i>	potassi
<i>presión</i>	pressió
<i>procesar</i>	processar
<i>promedio</i>	mitjana
<i>proteína</i>	proteïna
<i>proteinuria</i>	proteïnúria
<i>prueba</i>	prova
<i>pulsar</i>	pulsar
<i>pulso, tomar el</i>	pols, prendre el
<i>pulso</i>	pols (masc.)
<i>quirófano</i>	sala d'operacions
<i>rayo</i>	raig (pl. raigs)
<i>recién nacido</i>	nadó, nounat -ada
<i>red</i>	xarxa
<i>reflejar</i>	reflectir
<i>reflejo</i>	reflex
<i>registrar</i>	enregistrar; registrar
<i>registro</i>	enregistrament; registre
<i>rejilla</i>	reixa
<i>repisa</i>	prestatge
<i>riesgo</i>	risc
<i>secuencia</i>	seqüència
<i>señal (fem.)</i>	senyal (masc.)
<i>sien</i>	templa, pols (masc.)
<i>supresión</i>	supressió
<i>tamaño</i>	mida, dimensió, grandària
<i>tasa</i>	taxa

<i>teclado</i>	teclat
<i>texto</i>	text (pl. textos)
<i>tienda</i>	tenda
<i>tornillo sin fin</i>	cargol sense fi
<i>trayectoria</i>	trajectòria
<i>trazado</i>	traçat
<i>triodo</i>	tríode
<i>ultravioleta</i>	ultraviolat
<i>umbral</i>	llindar
<i>urgencia</i>	urgència
<i>utillaje</i>	utillatge
<i>vacilación</i>	vacil·lació
<i>vacío</i>	buit
<i>vacuo, vacua</i>	vacu, vàcua
<i>validez</i>	validesa
<i>voltaje</i>	voltatge

APÈNDIX ANGLÈS-CATALÀ

<i>assurance</i>	seguretat
<i>block</i>	blocar; blocatge
<i>blocking</i>	blocatge
<i>care</i>	cura, vigilància
<i>chip</i>	xip
<i>compliance</i>	compliança
<i>distress</i>	destret
<i>elastance</i>	elastància
<i>evaluation</i>	avaluació
<i>hardware</i>	hardware, maquinari
<i>interface</i>	interfície
<i>kit</i>	kit, equip d'accessoris
<i>level</i>	nivell
<i>mean</i>	mitjà
<i>measuring</i>	mesurament
<i>monitoring</i>	monitoratge
<i>pacemaker</i>	marcapàs

<i>pattern</i>	model, patró
<i>rate</i>	freqüència, taxa
<i>risk</i>	risc
<i>scanner</i>	escàner
<i>shock</i>	xoc
<i>software</i>	software, programari
<i>staff</i>	personal, plantilla, equip
<i>stress</i>	estrès
<i>test</i>	prova
<i>threshold</i>	llindar
<i>trigger</i>	disparador
<i>zoom</i>	zoom, tràveling òptic

AGRAÏMENTS

Amb informació, assessorament i consell han col·laborat en la redacció d'aquest recull lexicogràfic

Salvador Alegret i Sanromà
Orenci Altirriba i Valls
Josep Mª Bosch i Banyeras
Xavier Carbonell i Estrany
Xavier Demestre i Guasch
Carles Humet
Àlvar Net i Castell
Ismael Roldan i Bermejo
Rosa Suñol i Sala

i, d'una manera igualment estimable, els departaments especialitzats (Consorti Hospitalari del Parc Taulí de SABADELL; Hospital de Barcelona, SCIAS de BARCELONA; Hospital de la Santa Creu i Sant Pau de BARCELONA; Hospital Verge de la Cinta de TORTOSA) que facilitaren material divers en resposta a la petició feta des de l'**Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears**